

ALETTA JACOBS (1854–1929): THE FIRST FEMALE PHYSICIAN IN THE NETHERLANDS

Aletta Jacobs (1854–1929):
la unua ina kuracisto en Nederlando

Eduard KUSTERS

Abstract

Aletta Jacobs was the first female physician in the Netherlands. Her biography highlights the social circumstances under which her will to become a doctor prevailed as well as the peculiar traits of her character, which made her successes possible. After her graduation, she provided free medical care to poor women and backed up by her husband turned out to be an active promoter of women's rights concerning birth control and the right to vote. Furthermore, she was an active propagandist in the young international peace movement. Under the impression of today's problems, the personal history of that outstanding person should be an ongoing inspiration for all of us.

Key words: Aletta Jacobs, women's rights, women's health, history of medicine, peace movement

Corresponding author: Eduard Kusters, eduard.kusters@skynet.be

Ideoj ŝanĝiĝas malrapide. En la historio de tempo al tempo kelkaj personoj havas la energion por iri novajn vojojn. Ne estas facile kaj ofte ili mem suferas pro siaj idealoj. Unu el tiaj personoj en Nederlando estis Aletta Jacobs (Jakobs). Per sia persistemo ŝi sukcesis evoluigi la historion en pozitiva senso.

La familio nombris jam sep infanojn, kiam ŝi venis en la mondo. La patro laboris kiel familia kuracisto, dum la patrino zorgis pri la mastrumado.

Aletta revis iĝi kuracistino kio en tiu tempo ne eblis. Du hebreaj medicinistoj, kiuj bone konis la familion, volis helpi. Doktoro L. Ali Okcent, redaktoro de la nun ankoraŭ ekzistanta magazino *Nederlands Tijdschrift van Geneeskunde* kaj S.S. Rosenstein, rektoro de la Universitato de Groningen sugestis al Aletta unue studi farmacion kiel speco de ŝtupeto. Ĉio ne estis memevidente. Oni primokis ŝin kaj la familio estis tiom turmentita ke la frato deklaris al amikoj ke ŝi mortis. Finfine post unu jaro da provstudo ŝi ricevis la permeson fari ekzamenojn kiel medicina

studentino. Aletta komencis la studon en la jaro 1871 kaj promociiĝis en la jaro 1879 kiel la unua virina kuracisto en Nederlando. Tuj ŝi foriris al Londono

por plua klinika trejnado. Tie ŝi renkontis diversajn radikalajn britajn liberpensulojn, inkluzive de probatalantoj de naskiĝolimgo. Post la hejmvveno ŝi establiĝis kiel familia kuracisto en Amsterdamo. Ne ĉiu estis konvinkita pri ŝiaj medicinaj kvalitoj. Foje venis la edzo de resaniĝinta paciento plendi pri la kostoĵ ĉar ili egalas tiujn de vira kuracisto. Doktoro Jacobs respondis: *Ĉu vi, kiam via edzino estis serioze malsana, elektis malbonkvalitan kaj malmultekostan helpon por ŝi? Mi supozas ke vi unue serĉis bonan helpon.* Kelkajn tagojn poste la tiama pacientino venis pagi la fakturon.

Edziĝo

Pro ŝiaĵ okupoj ĉe la Nova Maltuzia Ligo, kiu pledis por la uzo de reproduktadolimigaj rimedoj, ŝi havis kontakton kun Carel Victor Gerritsen (Karel Viktor Geritsen). Li ekkreskis en kalvinisma familio. Li esperis studi en la universitato sed la patro decidis ke li laboru en familia grenokomerc. Li ekkonfliktis kun siaj gepatroj: li ne plu akceptis iliajn religiajn ideojn. Li translokiĝis al Londono kie li konatiĝis kun eminentaj liberpensuloj kaj nov-maltuzianoj. Kiam lia patro malsaniĝis li revenis al Amsterdamo kaj kune kun lia frato mastrumis la familiokomerc. Dum la vesperoj li studis, organizis prelegojn kaj eldonis propran magazinon. Li interesiĝis pri la situacio de laboristoj kaj pri la liberigo de virinoj. En la komunuma konsilantaro de Amersforto en kiu li kunsidis, li ekzemple opoziciis devigajn medicinajn kontrolojn de prostituitinoj. Krom la arbitro de la kontroloj, la plej grava plendmotivo de Carel Gerritsen estis: „la honoro de la virino estas subordigita al la protektado de la sano de viro“. Dum la preparo de la plendmotivoj Aletta Jacobs helpis lin. La du junaj radikalaj reformantoj, kiel ili nomis sin mem, helpis unu la alian en siaj publikaj aktivecoj. Iom post iom la rilato iĝis pli intima. En 1892 ili geedziĝis, post longa hezitado ĉar ili havis problemojn pro la submetiĝo de edzino al edzo en la leĝaro. Ilia nura infano, kiu naskiĝis en septembro 1893, vivis nur unu tagon. Aletta skribis pri tio: *La infano al kiu ni tiom deziris, povis vivi nur unu tagon. Por misago de la akuŝisto ĝi ne havis ŝancon. Kiom tiu ĉi malbonŝanco trafis nin, mi ne povas priskribi. Jarojn mi bezonis por akcepti la okazintaĵon.* Gerritsen vendis sian komercan kaj riĉe li tranlokiĝis al Amsterdamo. Ili rezidis en granda domo, kie ĉiu havis propran loĝo – kaj laborĉambron. Feriojn ili pasigis kune. Ambaŭ estis membro de la internacia bicikla ligo. En la jaro 1904 Carel estis malsana. Trolaborinta li pensis. La unuaj esploroj ne montris maltrankviligajn signojn. En la sama jaro ili ankoraŭ vojaĝis al Usono. Ili estis multokupitaj. Ili vizitis diversajn instituciojn kaj politikajn kunvenojn. Ambaŭ raportis al diversaj nederlandaj

ĵurnaloj. Ili vizitis malliberejojn, minlaboristejojn, renkontis la Mormonojn kaj ĝuis la kulturon kaj la naturon kiam eblis. En januaro ili revenis hejme. La plendoj de Carel pligraviĝis. Aletta ne sukcesis klare diagnozi la veran kialon kaj insistis, sed vane, por kromaj esploroj. Nur post ekstrema maldikiĝo kaj elĉerpiĝo Carel konsultis alian kolegon. Estis tro malfrue kaj li mortis. Daŭris longtempe antaŭ ol Aletta denove havis interesigojn por siaj idealoj. Pro la batalo por virinaj balotorajtoj ŝi finfine denove partoprenis la publikan vivon.

Subpremato de la gravediĝo kaj sidebleco dum 15-hora labortago

En malriĉa kvartalo de Amsterdamo (Jordaan) Aletta Jacobs ofertis senkoste medicinajn zorgojn al virinoj: dekkvar jarojn, dufoje semajne. Ŝi vidis dum la konsultado kiel sinsekvaj gravediĝoj povas elĉerpi la korpon. *Ĉu tio estis la volo de Dio kiel la kredantaj konservativuloj opiniis? Ŝi pensis ke ne.* Kun sia medicina kono, ŝi propagandis la pesarion kiu jam estis konata por uteroprolapso kaj por subpremato de gravediĝo. Ŝi estis ankaŭ aktiva en la Neo-Maltusiana ligo kiu favoris la naskiĝokontrolon. Tiu agado kaŭzis multe da kritiko. Pri tio ŝi skribis: *kiom da hipokriteco mi lernis koni en tiuj tagoj! Mi pensas pri la pastoroj kiuj publike estas kontraŭ la preventiloj sed tamen sendas siajn edzinojn al mi por konsulto. Kuracistoj vizitis min por ekkoni la metodojn sed samtempe ili agas oficiale kun miaj kontraŭuloj.*

Sia zorgo por plibonigi la laborcirkonstancojn de virinoj montriĝis en la kampanjo por devigi butikistojn doni sideblecon al siaj vendistinoj. Vendistino laboris ĉirkaŭ la jaro 1886 normale de la oka matene ĝis la deknua vespere escepte de kelkaj mallongaj paŭzoj, do dekvin horojn. Estis normale ke la vendistino ne sidu. Laŭlitere ŝi devis esti « stand by » se kliento venis. D-ro Jacobs vidis la konsekvencojn en sia kuracispraktiko. La plendoj de la vendistinoj similis. Strange, ŝi ne emfazis la ortopediajn problemojn sed la ginekologiajn anomaliojn. *Preskaŭ ĉiam ili havis ginekologiajn nenormalaĵojn kiujn mi nur povis klarigi pro la starado dum horoj kaj horoj ĉiutage.* Ŝi decidis demandi atenton pri tiu ĉi afero. En januaro 1894 ŝi publikigis alvokon al ĉiuj virinoj en Nederlando por demandi sideblecon por vendistinojn en magazenoj. Se la proprietulo ne volis atenti la demandon, la virinoj devis forlasi la magazenojn kaj eviti ĝin en la futuro. Nacia disputo eksplodis. Kuracistoj deklaris ke la ideo de Jacobs estis stulta sed aliflanke diversaj virinaj komitatoj favoris la ideon. Multaj artikoloj aperis en ĵurnaloj kaj magazinoj. Finfine, post 7 jaroj, nova leĝo devigis sideblecon por vendistinoj. Jacobs malsamopiniis kun personoj kiuj volis apartan leĝon de laborprotektado por virinoj. Ŝi pensis

ke laboristinoj forlasus fabrikojn por iri al al privataj atelieroj kie la protektado estis pli malbona kaj la salajroj pli malalta.

En la jaro 1911 kaj 1912 Aletta Jacobs kun kolegiino, Carrie Chapman, vojaĝis tra la mondo kun la celo disvastigi la voĉdonrajton por virinoj ankaŭ ekster Eŭropo. Aletta estis prezidantino de la Nederlanda Ligo por voĉdonrajto por virinoj, Carrie la prezidantino de la monda ligo por voĉdonrajto por virinoj. Ambaŭ gvidaj figuroj por la sama batalo.

La virino kaj la pacmovado

En la jaro 1914 komenciĝis la unua Mondmilito. La planita oka kongreso de la Mondo Ligo por virina elektorajto en Berlino ne povis okazi. Antstataŭ oni organizis virinan packongreson en Den Haag (neŭtrala Nederlando). Multaj gravaj virinoj, devenaj de diversaj ŝtatoj, kiuj batalis por la sama celo (?), venis. Pro iniciato de Aletta Jacobs oni ŝanĝis la direkton. Kun la virinoj, kiuj batalis por la virino elektorajto, ŝi decidis dediĉi sin al la progresigo de la monda paco. Por ŝi la du ege rilatis. Ŝi skribis: *mi tute konsentis kun Bertha von Suttner, nur per enkonduko de la virina elektorajto en ĉiuj landoj eblas fini la malhumanajn militojn. Decidpovon doni al virinoj estas la sola terapio por tia malsano.* La kongreso redaktis peticiojn kaj proponis ilin al neŭtralaj kaj batalantaj ŝtatoj. Centoj da virinoj de neŭtralaj kaj militantaj ŝtatoj kunvenis kaj tiuj kiuj estis devigataj per sia registaro resti hejme, sekvis la novaĵojn kun granda interesiĝo. Same la sekretaj oficejoj kaj la ĵurnalistoj de la koncernaj landoj. La kongresanoj klopodis trovi metodojn por fini la militon kaj konstrui strukturojn por pacaj socioj. Ili establis « The Women's International League for Peace and Freedom – WILPF » (Internacia Ligo por Paco kaj Libereco). Ĝi ekzistas ankoraŭ nuntempe. La interrilato inter virina elektorajto kaj paco okupas ĝin. En 1917 okaze de la nacia kongreso de la Nederlanda Ligo de Virinoj por Daŭra Paco, ŝi skribis: *Ne estas facila tasko montri la mallarĝan interrilaton inter la daŭra paco kaj la virina elektorajto. Kiam antaŭ 2 jaroj virinoj de diversaj landoj ĉi tie venis kun la celo aŭdigi internacian proteston kontraŭ tia kruela masakro kaj – kiel virinoj – serĉi metodojn por preveni ripeton – tiam estis rimarkinde ke preskaŭ ĉiuj virinoj nomis la rektan influon de virinoj en la ŝtatoregistarado kiel la plej baza faktoro por la prevento de milito.* La kredo de Aletta Jacobs, se virinoj havus pli da povo okazus malpli da militoj, estas interesa. Sed ĉu tio estas simpla emocia sento aŭ ĉu tio baziĝas sur sciencaj argumentoj kompreneble ne estas klara. Ŝiaj argumentoj sendube dependis de la epokspirito. Ŝi skribis: *Virinoj vidas militon alimaniere ol viroj. Ĝenerale oni povas diri ke viroj vidas*

*militon de ekonomia vidpunkto. Por virinoj la graveco de la raso staras en la antaŭa plano. Viroj kalkulas la profiton kaj malprofiton finance. Ili kalkulas la materiajn kostojn, la perdon aŭ gajnon por la nacia komerco. Kiam oni legas la diskutojn pri la lastaj militoj, oni ege bone vidas ke oni nur klopodas egaligi la kostojn al la profitoj. Ŝi daŭrigis: Ekzistas ŝi strikta interrilato ol multaj pensas, inter fari militon kaj teni virinojn en subigita stato. Ambaŭ estas sekvo de malnovaj konceptoj pri forto kaj juro. Kiu havus la povon por presii aliajn, havas ankaŭ la rajton. Tio estas la bazo kaj por milito kaj por la submetigo de la virino. La diferenco, laŭ ŝi, ekzistas en la diferenco de reproduktado inter la du seksoj. Viro kaj virino havas aliajn instinktojn: en la virino regas batalemo kaj konkero de novaj teritorioj, en la virino superregas la volo por protekti kaj kreski. Tamen en la daŭro de la tempo la instinktoj malkreskis. Ŝi nuancis: *Certe la virino ne havas malpli da patriotismo aŭ malkuraĝo ol la viro. Instinkte ŝi kontraŭstaras brutan perforton kiu tro riskas detrui la frukton kiam ŝi, kiel portanto de la raso, kreskigis kun peno kaj doloro. Krom la respondeco por la raso la virino havas la respondecon por la kreado kaj la zorgo de la familia vivo. Milito detruas la familion. Pro tio ĉiu virino vidas militon kiel ŝia plej granda malmaliko. Ŝi esploris la pozicion de la virino dum milito. De tempo al tempo virinoj ŝajnas pli militemaj ol viroj. La kialo por tio estas: en ĉiu milito la popolo erare opinias ke ĝi estas atakata kaj devas defendi sin. Sed poste la virino vidas la filojn de la patrinaj de la alia flanko, la malmalikojn kiuj mortigis ŝiajn infanojn se ili ne jam estas mortigitaj. Ŝi agas kiel en la animala regno. Por protekti ŝian idon ŝi volas detrui la agresanton. Por kompreni la batalemo, eĉ la murdemon, oni devas esplori la genezon.**

Aletta Jacobs ekzamenis la virinlaboron en la fabrikoj de municio. En Anglio aperis dum la milito grandaj aŭtoĵoj kun la teksto: „ĉiu bombo signifas unu mortigitan malmalikon kaj do unu savitan Anglon“. La ekonomiaj sekvoj de la milito pezis sur la virino. Granda parto de la produktiva laboro kiu en pactempo estis farata per viroj nun estis transprenata por virinoj. Fiere Aletta rakontis kiel dum la Buromilito en Sudo Afriko la virino prenis, krom la tasko de patrino, ankaŭ la produktigan laboron por la raso. La virinoj sukcesis komplete kaj eĉ tiel bone ke la produktado kreskis kaj ĝi ne nur povis nutri la familiojn sed ankaŭ la armeon dum 3 jaroj. Kiam la Angloj detruis la magazenojn kaj metis la virinojn en koncentrejojn, la Buroj komprenis ke elteni pli longe ne eblis. La malvenko de la Buromilito estis kaŭzita per *militotruko* de Anglujo kiu malebligis labori al virinoj.

La aludo al la raso ŝajnas stranga sed versajne normala en tempo kiam Malthus kaj Darwin gajnis

influan. Tamen, eĉ kun kompreno de la tempospirito, la argumentoj de Aletta Jacobs ne ĉiam estas konvinkaj. Ŝia futurorevo (*se virinoj pli partoprenos en la naciaj estraroj ĉio pliboniĝos per la mildiĝanta influo de la virinoj*) ne estas realigita. Oni povas dubi pri la fakto ke zorgo por la raso igas virinojn pli kritike-majn pri milito ol viroj. La nuntempaj okazintaĵoj en Libio, Sirio aŭ Ukrainio pruvas la kontraŭon. Ĉu antaŭe tiu diferenco ekzistis?

Lastaj jaroj

En Nederlando la publika opinio pli kaj pli konsciis pri la speciala personeco de Aletta Jacobs. En 1924 Aletta estis la centro de grandaj festoj pro ŝia 70a naskiĝtago. En 1929 oni rememorigis ke ŝi antaŭ 50 jaroj promociĝis kiel kuracistino. En Nederlando la ĝenerala virina elektorato estis skribita en la

konstitucio en 1922 kaj la virinoj por la unua fojo povis baloti. En tiuj jaroj ŝi persone havis malbonŝancon. Verŝajne pro malbonaj investoj ŝi perdis multe da mono. En la lastaj jaroj, amikoj devis helpi ŝin finance. La jaro antaŭ ŝia morto ŝi restis en domo de amikoj. Ŝi mortis dum ferio en Baarn apud la maro.

Literaturo

- Nico Vroenhof. Aletta Jacobs (1854–1929). Gezondheidszorg en Vredesvraagstukken. 7e jaargang, nr 1 blz.14–17 (2012)
- http://www.parlement.com/id/vgm92szg7b-w6/a_h_aletta_jacobs
- Archief-A.H. Jacobs, Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging te Amsterdam